Αντιρρησίες μνήμης (Μαριάννα Τζιαντζή)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 18 Ιανουαρίου, 2006

Συσσωρεύουμε πληροφορίες χωρίς να τις διαλέγουμε. Αυτές μας διαλέγουν, μας πολιορκούν και μας κυριεύουν...

«Τι έμαθες σήμερα στο σχολείο, Κωστάκη;» Ο μικρός Κωστάκης ξέρει εκατοντάδες ονόματα διαστημικών ηρώων και τεράτων, προϊόντων, αθλητικών παπουτσιών και συνθετικών χυμών, όμως ούτε αυτός ούτε οι γονείς του δεν ξέρουν –και δεν θέλουν να μάθουν– πώς λένε το χωριό της κοπέλας από τη Μολδαβία που καθαρίζει το σπίτι ή το γραφείο, ποια είναι η ιστορία του χωριού και της χώρας της, δεν ξέρουν καν το επώνυμό της. Αρκεί το μικρό της όνομα, συνήθως δισύλλαβο για εύκολη απομνημόνευση, αφού οι ξένοι που δουλεύουν γύρω μας δεν έχουν επώνυμο, δεν το χρειάζονται, όπως δεν το χρειάζονται και τα σκυλιά μας.
Οι γονείς του Κωστάκη ξέρουν απέξω τον αριθμό του αυτοκινήτου τους, το ΑΦΜ, το PIN του κινητού και της cashcard (ή κασκαρδίτσας) τους, ξέρουν να διοικούν ένα μικρό στρατό από τηλεκοντρόλ και συσκευές. Δεν ξέρουν από πού κρατάει η σκούφια των γειτόνων τους, όμως καθημερινά μαθαίνουν καινούργια ονόματα: ποδοσφαιριστών, μοντέλων, τηλεστάρ, πρακτόρων και πρακτορίσκων, μητροπολιτών, «επίορκων» δικαστών και δημοσιογράφων κ.λπ. Θέλοντας και μη, μαθαίνουν τους στίχους ανόητων τραγουδιών, ενώ όλο και θαμπώνουν τα λιγοστά ποιήματα της πρώτης νιότης τους.
Η απομνημόνευση δεν είναι μια χαμένη τέχνη· απλώς αλλάζει ο κατάλογος των πραγμάτων που αναγκαζόμαστε να θυμόμαστε. Ανάλογα με το εισόδημά μας, ξέρουμε πόσο πάει το κιλό το ψωμί ή πόσες θερμίδες έχει ένα μήλο, πόσο στοιχίζουν το γάλα, το γιαούρτι, η σαρδέλα και το μπότοξ, το εισιτήριο του λεωφορείου και του σινεμά, τα δίδακτρα στο φροντιστήριο, πόσα γυρεύουν ο ορθοδοντικός και ο κουρέας, πόσο κάνει το αεροπορικό εισιτήριο για τη Θεσσαλονίκη, στα πόσα ευρώ γεμίζει ο εσωτερικός κουβάς στο αυτοκίνητο. Το σχήμα των βουνών και των αστερισμών χρησιμεύει μόνο στους βοσκούς και στους παλιούς θαλασσοπόρους, άλλες είναι οι πυξίδες που σήμερα μας οδηγούν.
Η μνήμη προσαρμόζεται στις ανάγκες μας, σε ανάγκες που υπακούουν στους νόμους της επιβίωσης, αλλά και στις επιταγές της αγοράς. Ξέρουμε ελάχιστα ονόματα δημιουργών, όμως μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2005 η αποθήκη της μνήμης μας παρέλαβε νέο εμπόρευμα, π.χ., τους κ. Βαβύλη, Κουλουσούσα, Καλούση και Γιοσάκη, τον Πέρι και την κυρία Δορκοφίκη.
Το θέμα δεν είναι το πόσο χρηστικά ή άχρηστα είναι τα ονόματα που μαθαίνουμε, αλλά το πόσο στεγνές και μάταιες είναι οι πληροφορίες που αυτά κουβαλούν και τις

συσσωρεύουμε χωρίς να τις διαλέγουμε. Αυτές μας διαλέγουν, μας πολιορκούν και μας κυριεύουν. Άστατη και επιλεκτική η μνήμη, αλλά η επιλεκτικότητά της δεν είναι πάντα συνειδητή.
Μπαίνει κανείς στον πειρασμό να γίνει αντιρρησίας μνήμης. Να γυρίσει την πλάτη στην άχαρη επικαιρότητα, να μην κρατήσει τίποτα, μόνο τον αριθμό των παιδιών που πεθαίνουν κάθε μέρα, όλα μαζί και λίγο λίγο. Να δραπετεύσει από το σύμπαν της εικονικής πραγματικότητας και της τεχνητής ηλιθιότητας, να μάθει τα αληθινά, τα πλήρη ονόματα των ανθρώπων και των εποχών.
Σ' αυτή την εκπληκτική εποχή που ζούμε –τη μικρόψυχη και καταραμένη, την ελπιδοφόρα και σκοτεινή, την ηρωική και σαστισμένη–, ίσως μας αξίζει να μαθαίνουμε και να θυμόμαστε πιο όμορφα ονόματα, πιο γοητευτικά θεωρήματα.

(Πηγή: 'Καθημερινή' 17/4/2005)